

Rozhovor s Ondřejem Škochem

NAPSAT LITURGICKOU HUDBU NENÍ JEDNODUCHÉ

Vojtěch Tutr

Ondřeje Škocha (*1979) většinou čtenáři a posluchači znají jako bývalého člena skupiny Chinaski, se kterou získal Zlatého slavíka, zlatou a platinovou desku a řadu dalších ocenění. Méně pak jako autora zhudebnění básní Suzanne Renaudové a snad nejméně jako autora liturgické hudby. Ondřej je spolu se svou ženou Alicí autorem edukačního projektu „Edu rock show“, ke kterému napsal album dvanácti písní pro děti s názvem „Pospolu u stolu“. Jde o plnohodnotný rockový koncert pro školy o zdravé výživě a zdravém životním stylu. V minulosti vytvořil také hudbu k několika filmům. Vloni vydal desku Řekni napořád a v současné době připravuje album skupiny Napořád. Hraje na kytary a baskytaru.¹

Ondřeji, jak ses vlastně jako rocker dostal k liturgické hudbě?

Jednou za mnou přišel náš farář Artur Matuszek, že by chtěl, aby se v kostele zpívaly žalmy novým způsobem, takže to byl vlastně „rozkaz“, který jsem musel vyslyšet. Od té doby každou neděli, kdy zpíváme se scholou, rozepisují nápěv k žalmu, který je psán pouze jednohlasně, do čtyřhlasu. Je velká svoboda v tom, jak autor pojme celkové vyznění. Jestli například spíš klasicky nebo do gospelu... To nás udržuje v určité nutnosti na sobě pracovat. Často při tom vzpomínám, jak jsme se na konzervatoři učili o Bachovi, který psal na každou neděli nejen žalm, ale celou mši. Je pro mě nepochopitelné, jak to dokázal. Je totiž třeba, aby ta hudba byla pokaždé v něčem nová, na druhou stranu nejsme profesionální sbor, takže musím psát ty nápěvy tak, aby se daly zazpívat.

Ondřej Škoch.

Vlastně ani tohle nebyla moje první liturgická činnost. Já jsem napsal věc, která se sice nehrála, ale absolvoval jsem s tím na konzervatoři obor skladba. Bylo to instrumentální pásmo *Melodie římských bazilik* inspirované bazilikami, které jsem kdysi v Římě navštívil. Tam jsem si spontánně začal na kus papíru psát melodie – ze začátku ne úplně vážně, ale nakonec jsem s tím absolvoval.

Z čeho při kompozicích žalmů vychází?

Je to pokaždé něco jiného. Skladba vícehlasů

má svoje pravidla, ale pokud by se komponovalo jen podle nich, tak to bude nuda. Je potřeba tam vnést nějaký nápad a někdy i nepravidelnost. Není to ale tak, že bych nápady nějak stylizoval. Většinou napíšu to, co v tu chvíli „slyším“.

Jak se díváš na současné trendy „duchovní hudby“ např. na specifický žánr chval (praise and worship), zejména

v letničních církvích, který dovádí lidi do extáze, nebo pokřtěný heavy metal – white metal?

Můj názor je, ať si každý hraje, co chce. Je ale odlišná věc, co se děje při bohoslužbě. Tam by to mělo mít jistá pravidla. Tzv. kytarové mše jsou úlitba tomu, aby to děti a mladé lidi bavilo. Dříve jsem trpěl při písních typu *Laudato sibi, o mi signore*, ale třeba písně Jiřího Černého, které jsou meditační, založené na kánonu, ty mne ohromně bavily, když jsem je hrál od svých 12 let ve škole *Cecilka*. Když jsem se po letech ke hraní v kostele vrátil, založili jsme náš repertoár na nich. Ale například bandy s bicími, basou a elektrickými kytarami se hodí spíš na charismatickou konferenci, kde se to hraje někde v hale, tam je to fajn. Ale není to kostel a mše svatá. Tam bych si třeba ten metal určitě nedokázal představit.

Jaký je současný stav liturgické či duchovní hudby?

V katedrále svatého Petra ve Vatikánu se píše chrámové zpěvy na úrovni soudobé klasické hudby – neobarokní či neorenesanční. Také jsem v Irsku zažil festival

gospelové hudby na velmi vysoké úrovni. To je ze zahraničí. U nás existuje například kvalitní popová kapela *Good Work*, která slaví úspěch i v kostelích. Já si ale myslím, že tenhle styl by se neměl hrát v kostele, ale třeba někde v kulturáku.

Čím se tedy podle tebe liší liturgická hudba od neliturgické?

U liturgické hudby jsou vždy předem dané texty, které se dají zpracovat různou formou. Ale měla by mít určitou kvalitu. Je také potřeba respektovat konkrétní situaci při bohoslužbě. Když se to udělá špatně, tak hudba může lidi i odvádět od toho, co se právě děje. Např. při rozjímání po přijímání, kdy lidé zažívají vrchol bohoslužby, v tu chvíli by je z toho nemělo nic vytrhnout. Myslím, že lidé hudbu při mši vnímají víc, než si myslíme. A je odpovědnost autorů, aby si to uvědomili.

Chápu tedy v tomto smyslu i hudbu, která v jiném typu bohoslužby lidi uvádí do extáze...

Ano, stávalo se mi to na charismatické konferenci, že jsme hráli třeba jednu píseň, která se pořád opakovala, až z toho vyplynula modlitba v jazycích, celá hala začala spontánně zpívat a bylo z toho něco úžasného. Celá hala se v tu chvíli naplnila Duchem svatým. Hudba by téměř všem měla pomoci a ne překážet.

Jinak ta extáze, to se často děje při afrických bohoslužbách. Tam se mi to líbí, když tam jeden muzikant hraje na ty *Hammondy*, do toho kazatel vykřikuje „haleluja“ a všichni chválí Pána tím svým způsobem. Ale my jsme prostě Evropani a tenhle způsob projevu nám není vlastní. Ale není na tom nic špatného, pokud to někdo myslí upřímně a není to nějaká póza, nepředstírá to... Proč ne.

Co duchovní hudba? Je to něco jiného než liturgická, která zní při bohoslužbách, určená spíš pro poslech. Máš nějakého oblíbeného autora?

Já mám velmi rád gregoriánský chorál. Líbí se mi, jakou atmosféru má. Mně by stačilo, kdyby se v kostelích provozovala jen tato hudba. V této oblasti je dodnes spousta kvalitních autorů. Jinak myslím, že v období

klasické hudby měla velká díla duchovní téma či podtext velmi často. Když Mozart napsal své Requiem, byla to jeho nejlepší věc. Dneska to je trochu jinak.

Proč si myslíš, že tomu tak je? Proč se dnes skladatelé, kteří jsou křesťané, nevěnují také duchovní hudbě?

Jsou skupiny, zejména v žánru folku (jako *Oboroh* nebo kdysi kapela *Jericho*), které se duchovní hudbě věnují. Třeba na rádiu Proglas lze občas zaslechnout nějakou novou tvorbu, většinou folkovou. Nepíše se tolik asi proto, že v tomto oboru není tolik posluchačů. Dnes lidi zajímá jiný typ hudby. Souvisí to také s postavením církve, které je dnes jinde. Dřív si často třeba panovník držel svého dvorního skladatele, živil ho a zadával mu práci. Dnes takové principy nefungují. Muzikanti jsou živi ze svých koncertů. Když jsem hrál s kapelou *Stále jinak*, tak jsme se dostali na různé festivaly, třeba v Jímmamově, kde vystupovaly výhradně křesťanské skupiny. Ale jestli to funguje ještě dnes, to nevím. Jistou oázou dobré hudby jsou charismatické konference. Dnes jsou ty scholy, které tam hrají na výrazně vyšší úrovni, než když jsme my začínali s *Cecilkou*. A to je dobře, i když nejsem úplně největší fanoušek toho žánru. Pro mě je nejlepší hudba typu *Schola gregoriana*.

Já zas občas nemůžu vystát některé kancionálové písně.

Kancionály jsou dva: modrý a červený. Ten červený je výborný, ale moc se z něj nezpívá, protože ty věci jsou relativně těžké a řada věřících to není schopna zazpívat. Navíc ne každý kostel dispo-

nuje schopným varhaníkem. Často tam jde hrát dobrovolník. Takže kombinace špatných varhan a špatného zpěvu... Tam si myslím, že by bylo lepší mlčet. Ale na druhou stranu, kde já beru právo na takovouhle kritiku? Ti lidé chtějí chválit Pánaboha, tak ať ho chválí. Jestli to má nějakou štábní kulturu nebo ne, to je ale věc druhá.

Jistě, vždycky záleží na konkrétním společenství. Chápu, že ne v každém kostele se může provozovat kvalitní hudba, ale třeba v katedrálách nebo klášterních kostelích řádů, které si zakládají na liturgii, to tak může být.

Jistě. Dřív to mělo i ekonomickou souvislost. I ti velcí autoři nepsali duchovní hudbu jen proto, že je to napadlo. Oni dost často museli, a to dnes není. Dneska to děláme všichni jako dobrovolnou činnost, a tak není na tu tvorbu tlak. Nikdo to nezadá, nikdo to nezaplatí.

Vzpomínám si, že kdysi jsem slyšel v pražské katedrále nové ordinarium. Asi aby to věřící zvládli, měli zpívat takovou rytmickou linku na jednom tónu a varhany nad tím hrály a sbor zpíval složitější melodie. Ale většinu lidí se to tenkrát nelíbilo.

To je přesně ono. To i v popu, když chceš, aby se písnička lidem líbila, tak musí být jednoduchá. To je proto, že běžný člověk má nějaké schopnosti poslechu a nějaké schopnosti si zapamatovat. Navíc ne každý umí číst noty. Proč by také měl. Pak ty kostelní nápěvy musí být napsané tak, aby sis po první sloce byl schopný zapamatovat melodii. To není úplně jednoduché to tak napsat. Lze psát těžké věci, ale pak jsou z toho lidi zoufalí. Takže to musí být posluhačsky přístupné, aby si to lidi zapamatovali.

Díky za rozhovor.

Ondřej Škoch.

Obě fotografie: Jáchym Grohman.

Poznámka

1 Více viz na <https://www.ondraskoch.cz>.

Mgr. Ing. Vojtěch Tutr (*1971) studoval religionistiku na Husitské teologické fakultě UK. Zabývá se především mariánskou spiritualitou v současném katolicismu i některými dalšími hnutími a tendencemi uvnitř katolické církve.